TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

Đánh giá đúng về nội các Trần Trọng Kim để hiểu thêm tầm vóc của Cách mạng Tháng Tám

06:52 17/08/2025

"Nội các Trần Trọng Kim - Bản chất, vai trò và vị trí lịch sử" của GS.TS. Phạm Hồng Tung, do NXB Chính trị quốc gia Sự thật xuất bản lần thứ tư tái hiện những câu chuyện chính trị trong một giai đoạn đầy biến động của lịch sử và mở ra bức tranh xã hội Việt Nam trong giai đoạn 1940 - 1945 với góc nhìn đa chiều.

Đây là một công trình chuyên khảo lịch sử công phu, khai thác hệ thống sử liệu phong phú trong và ngoài nước, tái hiện toàn diện quá trình hình thành, hoạt động và sụp đổ của một chính phủ tồn tại vỏn vẹn 4 tháng 6 ngày nhưng để lại dấu ấn đặc biệt trong lịch sử Việt Nam hiện đại.

Sách gồm ba chương: Chương I - Hoàn cảnh lịch sử dẫn tới sự ra đời của nội các Trần Trọng Kim; Chương II - Sự ra đời và hoạt động của nội các Trần Trọng Kim; Chương III - Về bản chất, vai trò và vị trí lịch sử của nội các Trần Trọng Kim.

Trong quá trình biên soạn nội dung cuốn sách, GS.TS. Phạm Hồng Tung đã sử dụng phương pháp tiếp cận khách quan, đa chiều về một vấn đề dường như bị bỏ ngỏ, còn nhiều ý kiến khác nhau.

Sách do NXB Chính trị quốc gia Sự thật xuất bản nhân kỷ niệm 80 năm Cách mạng Tháng Tám (19/8/1945 - 19/8/2025) và Quốc khánh 2/9 (2/9/1945 - 2/9/2025).

GS.TS. Phạm Hồng Tung cho rằng, về bản chất đây là một chính quyền bù nhìn thụ động của người Nhật, khác với kiểu tay sai đắc lực, và sự tồn tại của nó nằm trong cấu trúc quyền lực mà Nhật kiểm soát chặt chẽ sau đảo chính 9/3/1945. Dù vậy, nội các đã có những bước đi cải cách đáng chú ý: Thành lập Hội đồng tư vấn quốc gia và Ủy ban dự thảo hiến pháp; tiến hành cải cách hành chính, tư pháp, tài chính; lập Bộ Thanh niên và phát động Phong trào thanh niên xã hội. Đặc biệt, họ kiên trì thương lượng với Nhật để thu hồi các thành phố (Hà Nội, Hải Phòng, Đà Nẵng) và nhất là Nam Kỳ - mảnh đất thiêng liêng từng bị triều Nguyễn buộc cắt nhượng cho Pháp.

Tác giả nhận định, đóng góp của nội các Trần Trọng Kim vào việc khẳng định chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ và thống nhất quốc gia là “đóng góp lớn nhất, có ý nghĩa nhất”.

Song, những nỗ lực đó nhanh chóng bị phủ bóng bởi thời cuộc. Nội các bất lực trước những nhiệm vụ lịch sử cấp bách, đặc biệt là thảm họa nạn đói ở Bắc Kỳ và Trung Kỳ. Trong khi đó, về chính trị, họ không thể tập hợp sức mạnh toàn dân vì vẫn tự giới hạn trong khuôn khổ quân chủ lập hiến - một thể chế không còn phù hợp với khát vọng giải phóng dân tộc và dân chủ xã hội lúc bấy giờ; chỉ làm những gì Nhật cho phép, do vậy bất lực trước thời cuộc.

Qua cuốn sách, GS.TS. Phạm Hồng Tung làm sáng tỏ vai trò trung tâm của Việt Minh trong việc “lấy lại nước Việt Nam từ tay Nhật” như lời Chủ tịch Hồ Chí Minh trong Tuyên ngôn độc lập. Tác giả chỉ ra, trong quá trình Tổng khởi nghĩa Tháng Tám, lực lượng cách mạng đã khéo léo trung lập hóa gần 100 nghìn quân Nhật được trang bị đầy đủ vũ khí. Đây là một thắng lợi ngoại giao - chính trị đặc sắc: Tránh được cuộc đụng độ quy mô lớn, giảm thương vong, tạo điều kiện cho việc tiếp quản chính quyền “nhanh gọn và ít đổ máu”.

Qua quá trình nghiên cứu công phu, GS.TS. Phạm Hồng Tung đề xuất một cách đánh giá mới: Nội các Trần Trọng Kim là chính quyền bù nhìn thụ động, trong thời gian tồn tại ngắn ngủi đã có một số đóng góp tích cực cho phong trào dân tộc chủ nghĩa và việc bảo vệ chủ quyền, nhưng nhìn chung thất bại trong việc thực hiện các chính sách do chính họ đề ra. Sự lật đổ nội các này cùng với việc trung lập hóa quân Nhật là bước đi chiến lược, góp phần làm nên thắng lợi toàn diện và vĩ đại của Cách mạng Tháng Tám năm 1945, lập nên nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà.

“Nội các Trần Trọng Kim - Bản chất, vai trò và vị trí lịch sử” không chỉ là tài liệu quý cho giới nghiên cứu sử học, mà còn là gợi mở cho độc giả hôm nay về thái độ công bằng, tỉnh táo khi nhìn nhận những nhân vật, tổ chức và biến cố lịch sử phức tạp. Nhờ đó, bức tranh toàn cảnh về năm 1945 đến quyết định của dân tộc - trở nên rõ ràng, sống động và đa chiều hơn.

Theo VOV.vn